VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Elämän vesi

Ikkunan takana avautuu luminen maisema. Lunta alkaa olla paikoin niin, että se suojaa kohmeista maata, elämiä ja kasveja enemmältä pakkaselta. Kylmä aine siis suojelee elämää kylmältä.

Vesi on ihmeellinen aine, kun sitä oikein miettii. Se on läpinäkyvää ja liikkuvaa ja silti sillä on kolme olomuotoa: neste, jää ja höyry. Veden määrä maapallolla on vakio ja kaikki tuo vesi on kierrossa. Ilman vettä ei olisi elämää. Ihminen voi paastota 40 päivää, mutta juomatta hän ei voi olla.

Maapallo ei oikeastaan ole maapallo, vaan ”Vesipallo”. Manteret peittävät ainoastaan pienen osan Telluksesta. 60 prosenttia maapallon pinta-alasta on yli 1,6 kilometriä syvää merta. Kaikesta vedestä 97 prosenttia on suolaista ja vain 3 prosenttia makeaa.

Merivedessä on niin paljon suolaa, että puhtaana, kuivana suolana se peittäisi koko maapallon 150 metrisellä suolakerroksella. Mutta miksei meriveden suolapitoisuus kasva? Jokainen jokihan kuljettaa koko ajan maaperästä irtautuneita suoloja kohti merta? Merten pohjan kautta suolat imeytyvät takaisin maankuoreen ja merten pohjilla olevista kuumista lähteistä purkautuu taas toisaalla puhdasta vettä.

Koska kaikki elämä on syntynyt meressä, rantamatalikoilla, itkemme ja hikoilemme merivettä. Kyynelten ja hikipisaroiden suolapitoisuus on hämmästyttävän lähellä meriveden suolapitoisuutta. Emme kuitenkaan voi juoda merivettä, koska kudoksiin kertyvän suolan poistamiseen ei ihmisessä ole mekanismia. Elämä on syntynyt meressä, mutta oma kehityksemme on maalla, makean veden ekosysteemeissä tapahtunutta. Ihmisessä on vettä 65 prosenttia, lehmässä 74 prosenttia, tomaatissa 95 prosenttia.

Suolaisen meren erikoisominaisuutena on valtava kyky siirtää lämpöä. Esimerkiksi Golfvirta pitää koko pohjoisen Euroopan Cornwallista Arkangeliin asti asuttavana. Tuohon samaan alueeseen kuuluu onneksi Suomi. Maapallon pyörimisliike saa Golfvirran liikkeelle Meksikon ja Karibian suunnalta, mutta Euroopan rannikkoa lähetessään suolainen pintavesi tiivistyy ja painuu pohjaan ja alkaa hitaasti valua kohti etelää, kiertyen Etelämantereen sivusta Tyynelle merelle.

Kerran tämä Golfvirran kierto häiriytyi, kun 10 000 vuotta sitten Pohjois-Amerikan sisäosiin patoutunut valtava makeanveden jääjärvi purkautui kerralla. Golfvirran suolapitoisuus oheni ja sen kuljettama lämpö ohjautui Grönlantiin kupeelle ja muille pohjoisille alueille. Tällöin jääkilven sulaminen Pohjois-Euroopassa pysähtyi sykäyksittäin ehkä 200 vuodeksi. Paikallaan pysyneen jäänreunan kohdilla on nyt kolme Salpausselkää, jotka ulottuvat Äänisjärveltä Osloon.

Eikä tämä vielä mitään. Merten kasviplankton ja lukemattomat pienet eliöt sitovat ilmakehästä mereen liuennutta hiilidioksidia. Meret ovat merkittävin ilmakehän koostumuksen säätelijä. On luultavaa, ettei ilmastotiede vielä täysin tarkkaan tunne merten ja ilmaston keskinäisiä kytkentöjä.

Kun Nestlén johtajistoon kuuluva joku aika sitten esitti veden yksityistämistä (minkä ajatuksen hän myöhemmin kiisti), ei hän tiennyt mitä teki. Jos joku taho, julkinen tai yksityinen hallitsisi veden käyttöä ja kaikella vedellä olisi hinta, olisi tuollainen säätelijä sivistyssanalla sanoen pankraattori. Yksinvaltias, joka olisi kaiken inhimillisen kontrollin ulkopuolella. Pienelläkin yhteiskunnallisella mielikuvituksella tuloksen tajuaa järkyttäväksi, orjayhteiskunnan oikeutukseksi.

Vesi ei ole vain vettä, se on valtava, koko maapallon kattava kierto, joka ekosysteemipalveluna tarjoaa meille elämisen mahdollisuuden. Ilmastonmuutos johtaa tietyillä alueilla vesipulaan, josta seuraa asioita, joita kukaan ei halua. Jos haluat suojella elämän vesiä, torju tosissasi ilmastonmuutosta!

JUHA KUISMA on lempääläinen ympäristökirjailija.

KANSAN SUUSTA

Typötyhjä, täpötäysi

Oletko ollut joskus pilkkopimeässä ypöyksin? Tai tuntenut itsesi rättiväsyneeksi ja vain maannut sohvalla reporankana?

Suomen kielessä on tuiki tavallista, että pääsanan merkitystä tähdennetään sen eteen liitettävällä vahvikesanalla. Useinkaan alkuosaa ei voi käyttää sellaisenaan. Typö ja täpö vaativat seurakseen tyhjän ja täyden, upo ja puti uuden ja puhtaan.

Ja näitähän on: ani, tipo, hipi, riti, ruti, piri, rasa, ihka, tuiki. Siinä on äkkinäinen äimän käkenä.

Koska paino on suomen kielessä sanan alussa, sananvahvikkeissa suositaan alkusointua. Vitivalkoisten hankien ja paukkupakkasten keskellä nautiskelemme ratkiriemukkaista alkusoinnuistamme, joista ventovieraat eivät ymmärrä hölkäsen pöläystä.

Joillakin alkuosilla on merkitys, kuten sysimustalla. Hiiltä merkitsevää alkuosaa käytetään itsenäisenä sanana joissakin sanonnoissa. Ei sysi sydäntä käännä, sanottiin Forssassa leivästä, johon oli tarttunut hiiltä.

Mies päättää lopulta lähestyä kiinnostavaa naista, menipä yritys sitten syteen tai saveen. Jos suhde sitten kariutuu ja vikaa on molemmissa, niin silloin on syytä niin sysissä kuin sepissä.

Likomärkä lienee ihminen, joka on pannut itsensä likoon. Eli on kaulaa myöten nesteessä.

Ei mutta nyt tämä tarina on täpötäynnä vahvikesanoja! Vuorenvarmasti luettavuus on tipotiessään ja koko juttu aivan uppo-outo.

TOPI LINJAMA

JUHO PAAVOLA

Kisha Drichiru haki täydennystä leikkokrysanteemien myyntihyllyyn Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Krysanteemeja viedään ruusujen jälkeen eniten.

Leikkokukat tuovat väriä elämään ja valuuttaa Ugandan talouteen

Leikkokukat ovat Itä-Afrikan uusi vientivaltti kahvin ja teen rinnalla. Ugandan kasvava keskiluokka satsaa kulutukseen, mikä lisää myös kukkien kysyntää.

KAMPALA, UGANDA (MT)

”Me ugandalaiset haluamme näkyä. Elämässä pitää olla väriä ja bling-blingiä”, sanoo kukkakauppias **Julie Mbabaali.**

Yrittäjä sulaa hymyyn, kun vertaus naurattaa toimittajaa ja kuvaajaa. Ilmaisu kuvastaa paitsi ugandalaisten rakkautta vahvoihin väreihin myös rehevää ja iloista elämänasennetta, joka leimaa tätä köyhyydestä määrätietoisesti Afrikan keskikastiin noussutta kansakuntaa.

Julie Mbabaali pyörittää kahta liikettä pääkaupungissa Kampalassa.

Hänet tapaa useimmiten hienostohotelli Hiltonin yhteydessä olevasta myymälästä. Lähestyvä joulukuun juhlien suma pistää painamaan pitkää päivää.

Joulukuu on vahvasti kristityssä maassa tärkeää tapaamisten aikaa. Koska se on myös vuoden tärkein lomakuukausi, samassa yhteydessä vietetään mieluusti juhlia kuten häitä.

Kauppiaan tabletilla on kuvia tuoreista suuritöisimmistä koristeluista. Näkisittepä, millaisia asetelmia! Tuhansia ruusuja, värjättyinä ja luonnollisissa väreissään.

Runsaus ei ole rehvastelua vaan väkeä kutsutaan reippaasti. Sadan hengen sali ei normaaleissa keskiluokkaisissa pidoissa riitä mihinkään. Hotellien kongressisalit ovat siksi suosittuja juhlapaikkoja.

Muina vuodenaikoina hotellissa pidettävät kokoukset tuovat kukkakauppiaalle tasaista tiliä.

Kotimarkkinat syntymässä

”Kukkabisnes ei ole suoranainen buumi, mutta se kasvaa mukavasti”, Mbabaali kuvaa.

Kasvu kertoo keskiluokan ostovoiman kasvusta. Kodin arkeen halutaan panostaa, joskin juhlat ovat yhä selvästi tärkein syy ostaa kukkia. Siksi kukkakaupan sesonki ajoittuu lähes yksinomaan kesälomien ja joulun ympärille.

”Kyllä koteihin hankitaan myös ruukkukasveja ja perennoja, mutta niitä myydään muualla”, hän lisää.

Ympäri Kampalaa löytyy kadunvarren taimi- ja kesäkukkaputiikkeja. Suurin niistä on rautatieterminaalin takana joen varressa: pari kilometriä kasvattamoa ja myymälää avoimen taivaan alla.

Ruusut ovat leikkokukista suosituimpia, mutta krysanteemitkin tekevät tuloaan. Molempia kasvatetaan kasvihuoneissa pääasiassa vientiin.

Pientuottajat kasvattavat ruusua kotimaan markkinoille myös avomaalla.

Muita ugandalaisten suosikkeja ovat valkoiset liljat, eriväriset heliconiat ja asterit.

Sijoittajat tervetuloa

Uganda on yksi maista, joka on viime vuosina lisännyt leikkokukkien vientiä koko bisneksen taantumasta huolimatta.

Se ei toki uhkaa naapureitaan. Kenia on varsinkin leikkoruusujen tuotantomäärissä maailman suurin ja Etiopia on kasvanut sen vanavedessä ohi Etelä-Amerikan suurien tuottajien.

Myös Uganda haastaa nyt Equadoria ja kärkkyy EU-viennissä kolmossijaa.

Kenian kukkaviennin arvo on silti kymmenkertainen Ugandaan verrattuna.

”Kenia ja Etiopia maksavat kukkatuottajille tukia, Uganda ei siihen kykene”, harmittelee vienninedistämisjohtaja **Daniel Karibwije** Ugandan vientineuvostosta.

Kukkakauppias Julie Mbabaali esittelee yrityksensä tekemiä juhla-asetelmia. Näyttävyys ja ”bling-bling” kuuluvat asiaan.

Daniel Karibwije näkee Ugandan kukkabisneksessä myönteisen haasteen: menekkiä olisi enemmän kuin tuotantoa.

Koska Uganda on sisämaa vailla omaa satamaa, lentorahti nostaa kustannukset korkeiksi.

Naapurimailla on omat kansalliset lentoyhtiönsä, joiden kautta julkista tukea ohjataan vientiyrityksille, Karibwije arvelee.

”Perinteiset vientituotteemme ovat olleet kahvi, tee ja tupakka, joiden ongelma on maailmalla se, että niissä on vaikea erottua. Kukat ovat tärkeä, uusi tuoteryhmä, koska niistä jää enemmän arvonlisää.”

Hän korostaa, että kaikki ugandalaiset kukkaviejät tuottavat ruusut ja krysanteemit kasvihuoneissa.

”Kukkien laatu on parempi kuin kilpailijoilla avomaatuotannossa, mutta vastaavasti tuotannon kiinteät ja juoksevat kulutkin ovat korkeammat.”

”Kasvihuoneethan ovat pelkkää tietoteknologiaa kastelusta lannoitukseen ja tuuletukseen asti.”

Vientiä harjoittaa Karibwijen mukaan 18 yritystä. Näistä vähintään puolet on ainakin osaksi ulkomaalaisessa omistuksessa.

Ainakin hollantilaisten, brittien ja intialaisten rahaa on sijoitettuna kukkabisnekseen.

”Meillä on täällä myönteinen haaste: laadukkaille kukillemme olisi enemmän kysyntää kuin on tarjontaa. Tervetuloa siis sijoittamaan!”

KAIJALEENA RUNSTEN

MT:n toimittaja matkusti marras-joulukuussa Ugandassa, Ruandassa ja Tansaniassa. Hän ja työparina ollut freelancekuvaaja Juho Paavola saivat matkakuluihin ulkoministeriön apurahaa.

Kukkien tuonti EU-maihin muista maista

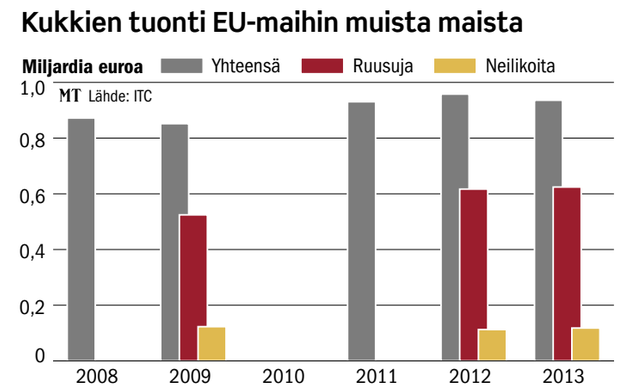

Kenia, Equador, Etiopia ja Kolumbia vievät eniten leikkokukkia. Viennin arvo on yli 75 prosenttia koko maailman kukkaviennistä. Uganda on vientimaista kuudentena.

KUKKATUOTANTO

Uganda seuraa naapureitaan

Kenia ja Etiopia ovat tuotantoaloissa maailman suurimmat leikkokukkien tuottajat, mutta ne häviävät tuotannon arvossa Hollannille.

Ruusukaupassa EU-maihin Uganda on neljänneksi suurin tuoja, kaupan arvolla mitaten yhtä suuri kuin EU:n kakkosena olevat Belgia ja Luxemburg yhteensä.

Vuonna 2013 Ugandan koko kukkaviennin arvo oli noin 42 miljardia euroa, josta noin 94 prosenttia meni EU-maihin.

34-miljoonaisen kansakunnan suurin elinkeino on matkailu. Se ohitti 2013 ensimmäistä kertaa kansainväliset tulonsiirrot, jotka koostuvat yksityisten rahalähetyksistä ja kehitysohjelmista.

Ugandan kukkavienti vuonna 2013

Yhteensä 42,2 mrd. euroa

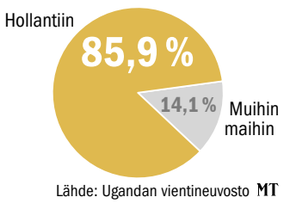

Työllistäjänä suurin elinkeino on maatalous, yli 60 prosenttia väestöstä saa siitä elantonsa.

Perinteiset vientituotteet ovat olleet kahvi, tee ja tupakka.

Hollannissa tuotanto vaikeuksissa

Afrikkalainen ruusutuotanto on pistänyt Hollannin tiukoille, arvioi suuren kukkatukun Huiskula Oy:n toimitusjohtaja **Jaakko Rantanen**.

”Kukkamarkkinat tökkäsivät aika lailla seinään loppuvuodesta 2008. Kun Venäjällä ja muissa entisen itäblokin maissa valuutat ovat devalvoituneet, vienti sinnekään ei enää kasva.”

Hollannissa tuotetaan ruusuja enää noin 250 hehtaarilla. Ala on puolet viiden vuoden takaisesta ja vain neljännes siitä, mitä se oli laajimmillaan.

Hollantilaiset ovat keskittyneet myyntiin ja logistiikkaan. Myös Ugandassa on vientipuutarhoja, joiden omistus on hollantilaista.

Huiskula oli syksyyn 2013 asti Suomen suurin leikkoruusujen kasvattaja. Ali-Marttilan Puutarha Kangasalla jatkaa ainoana merkittävänä leikkoruusujen tuotantoa.

KAIJALEENA RUNSTEN